

De jeune premier en de schoonmoeder

De Standaard, 8 november 2014

Er was deze week flink wat onenigheid binnen de regering-Michel, over kernenergie, druggebruik en de culturele instellingen. Maar heeft de premier reeds voldoende autoriteit verworven om de ploeg bij elkaar te houden?

Wat: De aanvoerder van de grootste partij is per definitie de echte baas, of hij nu premier is of niet.

Wie: De auteur is gewoon hoogleraar politieke wetenschappen aan de KU Leuven

De grootste partij van de coalitie levert de premier. Tijdens de vorming van de regering-Michel werd een paar keer herinnerd aan die wetmatigheid. Ook de CD&V liet af en toe verstaan dat N-VA-voorzitter De Wever zijn intrek zou moeten nemen in de Wetstraat 16. Het is dus anders gelopen en de al bij al nog onervaren Charles Michel bekleedt nu de hoogste politieke functie in ons land.

Een van de belangrijkste taken van een premier is natuurlijk om zijn ploeg samen te houden, en dan helpt het altijd als je wat charisma of ervaring hebt. De afgelopen week heeft de regering-Michel zijn eerste stresstest doorstaan. De vakbondsbetoging haalde een zeer grote opkomst, wat in de praktijk wil zeggen dat er hier en daar wel iets bijgestuurd zal moeten worden in alle bezuinigingsplannen. Maar de coalitie vertoonde ook al haar eerste barstjes. Dat is perfect normaal: nieuwe ministers willen zichzelf profileren, en ze willen niet weggezet worden als zetbazen die gewoon slaafs het regeerakkoord moeten uitvoeren.

Waar is Michel?

Die eerste wrijvingen binnen de coalitie verliepen volgens een vast scenario. Een minister laat een proefballonnetje op, en dat wordt vervolgens vakkundig doorgeprikt door de coalitiepartners. Het meest opvallend was dat natuurlijk bij minister van volksgezondheid Maggie De Block, die heel voorzichtig voorstelde dat er misschien wel eens onderzoek zou mogen komen naar het best mogelijke beleid inzake druggebruik. Het voorstel werd meteen neergesabeld vanuit het Antwerpse stadhuis. Het voorstel van vice-premier Reynders om de federale culturele instellingen wat te ontzien kreeg kritiek van de N-VA. Als minister van energie Marghem (MR) de kerncentrales langer wil open houden, dan zijn het de Vlaamse coalitiepartners die over elkaar struikelen om dat voorstel meteen de grond in te boren.

Het scenario is opvallend omdat er telkens één grote afwezig is: de premier zelf. In principe is het een kerntaak voor een regeringsleider om orde op zaken te stellen als er interne discussies zijn. Michel doet dat nog niet, waardoor de meningsverschillen tussen de coalitiepartners op

een pijnlijke manier naar buiten komen. Dat kan uiteraard een strategie zijn: je moet als premier ook op een zuinige manier omgaan met je autoriteit, omdat er anders niet veel van overblijft. Het zou kunnen dat Michel eerst wat laat betijen, voordat hij uiteindelijk het laatste woord spreekt. Maar het kan natuurlijk dat Michel zelf de zaken nog niet onder controle heeft, en daardoor gedwongen wordt lijdzaam toe te zien.

Het is juist in dat soort omstandigheden dat de gevolgen duidelijk worden van het overtreden van de ongeschreven regel dat de grootste partij de premier levert. Heeft Michel al voldoende autoriteit opgebouwd om zijn ministers tot de orde te roepen? Het zou voor hem bijzonder delicaat zijn om zijn eigen vice-premier, Didier Reynders, die zoveel meer ervaring heeft, tot de orde te roepen als die voor zijn beurt zou hebben gesproken over de culturele instellingen.

De dorpsoudste

Maar het wordt nog moeilijker om in te gaan tegen de grootste regeringspartij. N-VA-voorzitter Bart De Wever liet er geen enkele twijfel over bestaan dat hij niet wil spreken over een versoepeling van het drugbeleid, en daarmee lijkt dit dossier meteen dood en begraven. De Wever heeft zich inderdaad als burgemeester van Antwerpen sterk geprofileerd op dit dossier, dus hij kan nu moeilijk een stap terug zetten. Maar het meest opvallende was deze keer dat er geen enkel weerwerk kwam. Ook de Open VLD voelde zich niet geroepen minister De Block te steunen. Het is een beetje zoals in primitieve samenlevingen: men spreekt de dorpsoudste nooit openlijk tegen, want die heeft de echte macht.

Net een maand geleden kreeg De Wever de vraag of hij zich niet als een schoonmoeder zou gedragen ten opzichte van de regering-Michel. Hij ontkende dat toen, met als argument dat hij de afgelopen tien jaar niet meer dan één dwingend telefoontje per jaar had gepleegd met de Vlaamse coalitiepartners. Dat zou kunnen kloppen: het voorstel van De Block werd niet getorpedeerd via een telefoontje, maar met een interview op de lokale Antwerpse televisiezender. Schoonvaders hebben meer dan één manier om hun mening te kennen te geven. Ook dat beantwoordt aan een harde wetmatigheid in de politiek: wie de macht heeft, zal die ook gebruiken.